

Överförmyndarenheten
Dajana Muric Cano

2023-10-26

Dnr ÖFN 2021-42

Överförmyndarnämnden

Förlängning gällande professionella ställföreträdare

Förslag till överförmyndarnämndens beslut

1. Överförmyndarnämnden beslutar att förlänga verksamhetsuppdraget till Leanlink gällande professionella ställföreträdare till och med 2025-01-31.
2. Överförmyndarnämnden uppdrar till enhetschef att under första halvåret återkomma med underlag för eventuella beslut i KS och KF om verksamheten ska permanentas från och med februari 2025.

Ärende

Kommunstyrelsen beslutade 2021-09-07 KS § 262 att införa en ny typ av verksamhetsuppdrag till Leanlink gällande professionella ställföreträdare. Enhetschefen för Överförmyndarenheten fick i uppdrag att utforma ett verksamhetsuppdrag. Verksamheten startade den 1 februari 2022. Uppdraget gäller fram till den 31 januari 2024 med möjlighet att efter överenskommelse förlänga ytterligare ett år.

Leanlink hanterar för närvarande ett 40-tal ärenden som av Överförmyndarenheten bedömts vara av svårare karaktär och där behov av ställföreträdare inte kunnat tillgodoses genom ideella krafter. För att fortsatt möta behov av ställföreträdare i dessa, såväl som nya ärenden, föreligger behov av att förlänga uppdraget ytterligare ett år.

Överförmyndarnämnden föreslås att förlänga verksamhetsuppdraget till Leanlink till 2025-01-31. Överförmyndarenheten kommer att återkomma senast i augusti 2024 med underlag för beslut om eventuellt förlängt uppdrag efter januari 2025.

Beslutsunderlag:

Tjänsteskrivelse – Förlängning gällande professionella ställföreträdare, 2023-10-26
Utvärdering av verksamhetsuppdrag professionella ställföreträdare, 2023-09-15
Verksamhetsuppdrag – Professionella gode män och förvaltare

Bakgrund

Enligt reglerna i föräldrabalken ska till en god man eller förvaltare utses en rättrådig, erfaren och i övrigt lämplig person. Uppdraget är personligt och förordnandet kan inte knytas till en viss befattning. I överförmyndarnämndens uppdrag ingår att rekrytera och utöva tillsyn över dessa frivilliga personer som tar uppdrag som ställföreträdare.

I och med ett ökat inflöde av komplexa ärenden har ideella krafter visat sig vara otillräckliga för att möta det behov som finns. Samma erfarenheter delas av ett flertal andra kommuner varför behov av professionella aktörer gjorts gällande. Trots att det saknas uttryckligt stöd i lag har det blivit allt vanligare med kommunala förvaltarenheter och privata aktörer som etablerat sig på marknaden.

I maj 2021 presenterades en nationell utredning "Gode män och förvaltare – en översyn", SOU 2021:36 som uppmärksammar kommunernas utmaningar gällande rekrytering. Utredningen föreslår lagändringar som gör det möjligt att använda professionella ställföreträdare i särskilt svåra uppdrag.

Därtill kan nämnas att JO, i protokoll 2023-06-28, dnr 2868-2023, efter inspektion av en överförmyndarnämnd, har uttalat att kommunala förvaltarenheter kan vara ett värdefullt verktyg vid rekryteringen av ställföreträdare.

Kommunstyrelsen beslutade 2021-09-07 KS § 262 om att införa verksamhetsuppdrag till Leanlink gällande professionella ställföreträdare. Verksamhetsuppdraget innebär att Leanlink ansvarar för att rekrytera och tillhandahålla lämpliga personer för personliga uppdrag som god man eller förvaltare för huvudmän över 18 år. Uppdraget omfattar två årsarbetare med sammanlagt mellan 40-50 uppdrag. Kommunstyrelsen är anställningsmyndighet och Leanlink utförare av uppdraget. Uppdraget gäller för perioden 2022-02-01 – 2024-01-31 med möjlighet att efter överenskommelse förlänga ytterligare ett år.

I september 2023 gjordes en utvärdering av professionella ställföreträdare under ledning av verksamhetsutvecklare inom Råd & Stöd. Underlag till utvärderingen utgjordes av ett svarsformulär som skickades till två professionella ställföreträdare samt en specialist och en utredningssekreterare på Överförmyndarenheten. Därefter genomfördes ett uppföljningsmöte där deltagarna fick komplettera och förtydliga sina svar. Resultatet har utmynnat i en rapport som bifogas denna tjänsteskrivelse.

Rapporten belyser bl. a. de utmaningar som finns i rollen som professionell ställföreträdare samtidigt som uppdraget är ett personligt åtagande. Det handlar dels om uppdragets personliga karaktär gentemot huvudmän i relation

till arbetsrättsliga förhållanden såsom arbetstider och semesterledighet men även om förväntan som finns på de professionella ställföreträdarna gällande kompetens och kapacitet samtidigt som uppdraget i allt väsentligt ska hanteras som ett ideellt uppdrag. Vidare finns en förväntan på att ärenden som tilldelats professionella ställföreträdare ska övergå till en ideell ställföreträdare när ärendet stabiliserats, d.v.s. att det ska finnas ett flöde av ärenden. Sedan Leanlink uppnått sin maxkapacitet, som för närvarande bedöms vara ca 40 ärenden, har något ärende inte lämnats tillbaka till Överförmyndarenheten.

Ekonomiska konsekvenser

Arvode till en ideell ställföreträdare utgår från de av nämnden fastställda riktlinjerna. Att istället anlita professionella ställföreträdare innebär en avsevärt högre kostnad och kan därför bara vara aktuellt i det fall där en ideell god man inte är möjlig eller lämplig. Kostnader för verksamhetsuppdrag till kommunal utförare landar på 27 000 – 34 000 kr per ärende. En ställföreträdare förmedlad av privat aktör i komplicerade ärenden hamnar mellan 34 000 och 64 000 kr per ärende, beroende på ärendets svårighetsgrad.

Bedömning

Trots de utmaningar och brister som identifierats i samband med utvärderingen är bedömningen att verksamhetsuppdraget bidragit till att ett 40-tal ärenden, där rekryteringen skulle ha tagit lång tid alternativt inte gått att lösa med ideella krafter, snabbt fått en ställföreträdare. Efter att Leanlink signalerat att de utifrån de befintliga uppdragens komplexitet inte har möjlighet att ta emot fler uppdrag har Överförmyndarenheten i särskilt svåra uppdrag behövt vända sig till privata aktörer. Kostnaden för dessa överstiger avsevärt den kostnad som Leanlink medför. Svårighet att rekrytera lämpliga personer till uppdrag som god man/förvaltare leder dessutom till att handläggningen fördröjs med konsekvens att huvudmän får vänta länge på att få en ställföreträdare samt att ställföreträdare som begärt sitt entledigande inte blir avlösta från sina uppdrag.

Mot bakgrund av den akuta rekryteringsfrågan och efter beaktande av vad som framkommit i rapporten och det utvecklingsarbete som görs i dialog med Leanlink bedömer Överförmyndarenheten att det är motiverat med en förlängning av verksamhetsuppdraget till 2025-01-31.

Överförmyndarenheten

Dajana Muric Cano, enligt uppdrag

Sven-Inge Arnell